

Informator nr 15/10.2002 wtorek, 01 października 2002 20:26

Redakcja: Liliana Bujala

INFORMATOR
REGIONALNEGO STOWARZYSZENIA NA RZECZ OSÓB
AUTYSTYCZNYCH I ICH RODZIN

Redakcja numeru: Liliana Bujala, Monika Sokołowska

Numer zamknięto: 1 października 2002

Artykuły archiwalne dostępne w internecie pod adresem www.chspd.pik-net.pl/artykuly/autyzm.html

WARTO WIEDZIEĆ

I międzynarodowa konferencja dotycząca terapii behawioralnej osób z autyzmem „Życ Razem”

(refleksje uczestnika)

W dniach od 7 do 9 czerwca odbyła się w Gdańsku konferencja poświęcona ciągle jeszcze w Polsce nieznaney i niedocenianej terapii behawioralnej oraz nowatorskim metodom pracy z osobami autystycznymi. Prezentowane też były najnowsze osiągnięcia z zakresu badań naukowych dotyczących autyzmu. Konferencja zorganizowana została przez Fundację Barbary Piaseckiej-Johnson, Specjalny Ośrodek Szkolno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym oraz Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej.

W komitecie naukowym konferencji zasiadły światowe autorytety z dziedziny stosowanej analizy behawioralnej oraz twórcy oryginalnych metod pracy z osobami z autyzmem ze Stanów Zjednoczonych i Norwegii (m.in. Prof. Ivar Lovaas, prof. Donald Baer, dr Patricia Krantz, dr Lynn McClannahan, prof. Arild Karlsen), będący jednocześnie prelegentami konferencji, a także polscy naukowcy, zainteresowani tą tematyką (m.in. prof. Irena Obuchowska, prof. Marta Bogdanowicz).

Konferencja poprzedzona została jednodniowymi warsztatami, prowadzonymi przez profesora Ivara Lovaasa z Uniwersytetu Kalifornijskiego, prezentującymi metody pracy z dziećmi autystycznymi. Warsztaty te jednak bardziej przypominały wykład. Profesor mówił na temat swojej głęboko humanistycznej wizji autyzmu.

Za to w prawdziwe warsztaty zamienił się wykład Lovaasa z pierwszego dnia konferencji. Przypomnił on podstawowe zasady prowadzenia terapii behawioralnej, prezentując je na uczestnikach. Barwny sposób przedstawienia tematyki oraz niewątpliwa charyzma pioniera terapii behawioralnej w Stanach spowodowały, że wykład spotkał się z ogromnym zainteresowaniem uczestników konferencji.

Interesujące wykłady przedstawiły dyrektorki i pracownice Princeton Child Development Institute (PCDI): dr Patricia Krantz i dr Lynn McClannahan. Mówiły one o umiejętnościach językowych i komunikacyjnych, które należy brać pod uwagę w edukacji dzieci

autystycznych. W bardzo konkretny i poukładany sposób przypomniały cztery strategie, stosowane w terapii osób z autyzmem, czyli rozwijanie umiejętności naśladowania, uczenie sytuacyjne jako metodę pracy nad mową, używanie fotograficznych planów aktywności oraz metodę skryptów rozwijającą mowę spontaniczną (za pomocą mało u nas jeszcze znanego urządzenia Language Master). Mówiły także o uczeniu samoobsługi młodzieży i dorosłych osób z autyzmem.

Powyższe wystąpienia (bardzo interesujące i przekonująco zilustrowane filmami dotyczącymi terapii), dla naszej ekipy ze Stowarzyszenia, przeszkolonej przez mgr Iwonę Rutę-Sominkę z gdańskiego ośrodka, nie były żadną nowością. Myślę jednak, że stanowiły one cenne uzupełnienie i ugruntowanie naszej wiedzy, a także pokazały nam dobitnie, że to, co dla nas jest nowością, w świecie stanowi uznaną i niezwykle skuteczną formę pomocy osobom autystycznym.

Prawdziwą nowością było wystąpienie dr Niny Watthen-Lovaas, pedagoga specjalnego, która przedstawiła swój autorski program nauki czytania i pisania dla dzieci autystycznych z rozwiniętą percepcją wzrokową. Mówiła ona o tym, że w USA odchodzi się już od uczenia języka migowego dzieci, które nie potrafią opanować mowy, a to ze względu na wąski zakres jego zastosowania. U uczniów z rozwiniętą percepcją wzrokową (czyli tych, którzy mają problem z nauką mówienia) wprowadza się specjalny program nauki czytania i pisania, który prowadzi do tego, że dziecko może się porozumiewać z szerokim otoczeniem za pomocą pisma. Ważną zaletą tej formy edukacji jest to, że dziecko uczy się porozumiewać spontanicznie i całkowicie samodzielnie (co odróżnia ją np. od metody wspomaganiej komunikacji). I choć metoda ta nie zawiera w sobie nic rewolucyjnego, jest przykładem rozsądnego wykorzystania i łączenia różnych osiągnięć pedagogiki. Jej nowatorstwo polega na indywidualnym podejściu do dziecka autystycznego, uwzględniającym jego możliwości i mocne strony, a jednocześnie biorącym pod uwagę te ograniczenia, których przeskoczenie jest dla dziecka zbyt trudne.

Niestety dr Lovaas przedstawiła swoją metodę w sposób nieco skrótowy. Istnieje jednak nadzieja, że jej książka ukaże się w polskim przekładzie.

Ciekawym elementem konferencji był też wykład prof. Elsie Pinkston z Uniwersytetu Chicagowskiego. Pani profesor mówiła o rolach rodziców w terapii dzieci. Trochę prowokując, zaatakowała wizerunek rodzica jako podstawowego terapeuty swojego dziecka, argumentując, że rodzic jest czasami tak samo „zagubiony w rzeczywistości” jak dziecko i tak samo wymaga pomocy ze strony profesjonalistów. Broniła tych rodziców, którzy uchodzą za tak zwanych „niewspółpracujących”, apelując do specjalistów, żeby starali się znaleźć taką formę współpracy z tą grupą rodziców, aby ich odpowiednio motywować, nie zmuszając jednocześnie do pracy ponad siły. Pinkston zażartowała sobie, że profesjonaliści często zapominają, że zasady analizy behawioralnej nie odnoszą się tylko do dzieci, ale obejmują też ich rodziców, którzy jeśli nie są odpowiednio wzmacniani, nigdy nie będą rodzicami „współpracującymi”.

W przeciwieństwie do wykładów, o których mowa była na początku - wykład prof. Arilda Karlsena z Akershus College w Norwegii, z ostatniego dnia konferencji, skierowany był do słuchaczy mocno „siedzących” w terapii behawioralnej. Ten stopień wiedzy prezentowali chyba tylko terapeuci ośrodka gdańskiego, którzy mają największe doświadczenie w tej dziedzinie. Wystąpienie profesora dotyczyło metod pracy nad zachowaniami oporowymi (samokontrolą) u osób z autyzmem i innymi zaburzeniami rozwojowymi, przejawiającymi zachowania niepożądane, takie jak agresja i autoagresja. Mowa była także o dylematach etycznych, związanych z pracą nad tymi zachowaniami.

W trakcie konferencji swoje doświadczenia i osiągnięcia prezentowały także polskie ośrodki: Specjalny Ośrodek Szkolno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku, Grupa Wczesnej Interwencji Behawioralnej Przedszkola Samorządowego nr 122 w Krakowie oraz Oddział dla Dzieci z Autyzmem w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej z Poznania. Większość wystąpień zilustrowana została filmami, pokazującymi funkcjonowanie dzieci sprzed terapii i obecnie. Myślę, że te filmy mówiły same za siebie: konsekwentna i rzetelna praca metodą behawioralną czyni cuda, choć zakres cudu w każdym przypadku jest inny.

Jeśli miałabym pisać o całościowych wrażeniach z konferencji pt. „Życ razem”, na pewno powiem „warto było”. Mój zarzut dotyczyłby jedynie tego, że nie wiadomo było, do kogo konferencja ta jest skierowana: do profesjonalistów w dziedzinie terapii behawioralnej, czy do zupełnych laików, bo poziom wykładów był bardzo nierówny. Organizatorzy tłumaczyli się tym, że specjaliści ze Stanów Zjednoczonych, po raz pierwszy goszczący w Polsce, nie mieli pojęcia jak wygląda u nas praca z osobami autystycznymi. Jej wysoki poziom ogromnie ich zaskoczył, ale nie było już czasu na zmiany w przygotowanych tekstach wystąpień. Specjaliści z Norwegii natomiast są u nas częstymi gośćmi.

Organizacja konferencji była naprawdę perfekcyjna, każdy z uczestników otrzymał teczkę z materiałami i identyfikator, a po zakończeniu warsztatów i sympozjum, zaświadczenie o uczestnictwie w nich.

Myślę, że konferencja osiągnęła swój cel, jakim było pokazanie, że terapia behawioralna jest metodą uznaną na świecie, rzetelną i przede wszystkim skuteczną. Mam nadzieję, że przyczyni się to do popularyzacji tej terapii w Polsce.

Anna Kwaśnicka; studentka psychologii, wolontariuszka

Gimnastyka mózgu

O tym, że, istnieją ruchy, które mogą wpływać na pracę mózgu mówi nauka zwana kinezylogią edukacyjną.

Kinezylogia edukacyjna, czyli nauka o ruchu, jest odmianą “wychowania fizycznego”, lecz polegającą na bardzo specyficznych ruchach - takich, których wykonanie aktywizuje i stymuluje odpowiednie obszary mózgu, powodując zwiększenie ilości połączeń nerwowych między prawą i lewą półkulą. Dzięki temu poprawia się jakość pracy mózgu jako całości, sprawiając również, że ciało i mózg pracują w sposób optymalny na rzecz rozwoju i twórczej samorealizacji człowieka.

Od wczesnego niemowlęstwa poprzez całe życie ruch fizyczny odgrywa ważną rolę w tworzeniu sieci komórek nerwowych, które faktycznie stanowią istotę uczenia się. Procesy myślenia i uczenia odbywają się nie tylko w głowie. Wręcz przeciwnie, ciało odgrywa integralną rolę w całej aktywności intelektualnej.

Amerykanin Paul Dennison i jego żona pracując z dziećmi upośledzonymi zauważył, że gdy nauka takich dzieci odbywa się w ruchu sprawia im ona znacznie mniej trudności niż w spoczynku. Obserwując, które ruchy posiadają najbardziej zbawczy wpływ na dzieci, stworzył kanon podstawowych ćwiczeń, nazywając je gimnastyką mózgu. Stosowanie gimnastyki mózgu może mieć zbawienne skutki przede wszystkim u tych, których współdziałanie obu półkul mózgowych jest zakłócone lub niepełne. Dzięki bardzo prostym ćwiczeniom niedostatki we współpracy obu półkul mogą być prędko nadrobione. Gimnastyce mózgu wystarczy poświęcić kilkanaście minut dziennie by osiągnąć wymierne, zauważalne rezultaty.

Podstawowe ćwiczenie z Kanonu Dennisona to ruchy naprzemienne. Powodują one, iż przepływ informacji z jednej półkuli mózgowej do drugiej następuje nawet dwadzieścia osiem razy szybciej. Do nich należy zaliczyć:

- naprzemienne chodzenie w miejscu, polegające na dotyku prawym łokciem do lewego kolana, lewym łokciem do prawego kolana. Ćwiczenie należy wykonywać powoli, można też dotykać prawą ręką do lewej stopy i lewą do stopy prawej.

- ćwiczenie polegające na kreśleniu w powietrzu *leniwych ósemek* (tzn. leżących), które najpierw wykonujemy jedną ręką, potem drugą.

- innym wariantem jest kreślenie w powietrzu *leniwych ósemek* dwiema złożonymi do siebie dłońmi, z ustawionym pionowo w górę kciukiem, przy czym szczególną uwagę należy zwrócić na wodzenie wzrokiem za kciukiem.

- tzw. *słoń* to jedno z najbardziej integrujących ćwiczeń gimnastyki mózgu. Wykonuje się je poprzez położenie lewego ucha na lewym ramieniu, a potem wyprostowaniu lewej ręki jak trąby. Przy rozluźnionych kolanach należy tą ręką "rysować" przed sobą wzór *leniwej ósemki*, jednocześnie śledząc ruch końców palców. Ćwiczenie dla większego efektu wykonywać należy ręką prawą i lewą.

Inne rodzaje ćwiczeń wraz z ilustracjami, które ułatwią prawidłowe wykonanie ich, można znaleźć w książce pt. **"Zmysłne ruchy, które doskonalą umysł. Podstawy kinezylogii edukacyjnej"** dr Carli Hannaford (Oficyna Wydawnicza Medyk Sp. z o.o., Warszawa 1995)

Autorka napisała tę książkę pod wpływem fascynacji rolą ruchu w procesie uczenia się i cudów, których była osobiście świadkiem, a które dotyczyły dzieci określanych jako "niewyuczalne". Ponieważ jej samej uczenie sprawiało tyle trudu, że sama zostałaby zaklasyfikowana jako dziecko niewyuczalne, lub z zaburzeniami koncentracji wraz z nadpobudliwością, a to dlatego, że przed osiągnięciem wieku lat dziesięciu nie była w stanie nauczyć się czytać i pisać i potrzebowała ruchu by móc się uczyć (obecnie jest neurofizjologiem i pedagogiem).

Opracowała Marianna Seńczuk, tel. 2523-225

OGŁOSZENIA I INFORMACJE

Informujemy, że w ramach długofalowego programu „Miasto przyjazne niepełnosprawnym”, rozpoczynamy kolejny cykl szkoleń dla rodziców, psychologów, pedagogów oraz osób pracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą dotkniętą autyzmem.

Szkolenia obejmują dwa etapy, z których pierwszy poprowadzą specjaliści z ośrodka wczesnej interwencji z Krakowa, a drugi terapeutki pracujące w przedszkolu z oddziałem dla dzieci autystycznych w Katowicach. Koszt pierwszego szkolenia 50 zł, zaś drugiego 25 zł (członkowie stowarzyszenia płacą tylko 10 zł).

TERAPIA DZIECI Z AUTYZMEM

Data realizacji szkolenia – 12-13.10.2002 r. (sobota-niedziela)

Prowadzący: mgr Teresa Mayer- pedagog przedszkolny i specjalny, mgr Nela Grzegorzczak-Dłuciak – pedagog specjalny i wieloprofilowego usprawniania

Planowany czas trwania: 15-17 godzin

Program szkolenia:

1. Sylwetka dziecka z autyzmem- krótka charakterystyka
2. Omówienie sposobów określania poziomu rozwoju dziecka z autyzmem:

3. Skala CARS
4. Badanie PEP-R

- Pozyskiwanie innych danych istotnych do uwzględnienia podczas projektowania programu terapii

5. Zasady terapii dzieci z autyzmem

6. Konstruowanie programu rewalidacji:

- niskofunkcjonujących dzieci z autyzmem lub niepełnosprawnością sprzężoną
- wysokofunkcjonujących dzieci z autyzmem, dziecięcym zaburzeniem dezintegracyjnym lub zespołem Aspergera
- młodzieży z autyzmem lub jego cechami

Podczas szkolenia poza wykładami zostaną zaprezentowane również: materiały video, przykłady pomocy dydaktycznych, projekty sposobów monitorowania przebiegu terapii

UŁATWIONA KOMUNIKACJA

Data realizacji szkolenia - 26.10.2002r (sobota)

Prowadzący – mgr Małgorzata Brzozowska, mgr Dorota Palicka

Program szkolenia:

9.30 -10.15 Rola komunikowania się w rozwoju dziecka autystycznego
10.30 - 11.50 Alternatywne sposoby komunikowania się (gesty, pisanie wspomagane, piktogramy)
11.30-12.15 Czytanie globalne – metoda Domana
12.30-13.00 Pisanie wspomagane
14.00-14.45 Wykorzystanie komputera do komunikacji
15.00-16.00 Podsumowanie, dyskusja, wnioski
ZAPRASZAMY!

Kontakt telefoniczny: M. Sokołowska, tel. 2408-307

Kontakt dot. szkolenia kinezylogii - L. Bujala, tel. 219-8170